

NEFINANSINĖS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS PER ĮSA VEIKLAS BALTIJOS ŠALIŲ DIDELĖSE ĮMONĖSE

Edita VITUNSKAITĖ, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas, el. paštas: edita.vitunskaitė@vdu.lt

Erika BESUSPARIENĖ, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas, el. paštas: erika.besuspariene@vdu.lt

Santrauka

Nefinansinės informacijos atskleidimas pagal ES direktyvą 2014/95/ES tapo reikšmingas nuo 2017 m. ir pateikiamose nefinansinės informacijos atskaitose organizacijos atskleidžia įvairias įmonės socialinės atsakomybės (ĮSA) sritis. Nustatyta, kad siekiant įvertinti ĮSA lygį įmonėse tyrėjai taiko įvairius metodus, todėl šie metodai gali būti adaptuoti ir pritaikyti nefinansinės informacijos atskleidimo lygiui įvertinti ir palyginti skirtingas organizacijas. Tyrimui pasirinkta taikyti ĮSA veiklų kontrolinio sąrašo sudarymo metodą ir apskaičiuoti organizacijų ĮSA rodiklį pagal nefinansinės atsakomybės atskaitą. Tyrime tirtos didelės Baltijos šalių įmonės, listinguojamos *Nasdaq Baltic* vertybinių popierių biržoje. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad nefinansinės informacijos atskaitose įmonės atskleidžia tik apie pusę visos privalomos ĮSA informacijos pagal ES direktyvą 2014/95/ES. Tai rodo egzistuojančią problemą, kad dėl skirtingų priežasčių įmonės nesilaiko ES direktyvos 2014/95/ES privalomų nuostatų.

Reikšminiai žodžiai: įmonių socialinė atsakomybė; nefinansinė informacija; veiklų kontrolinis sąrašas.

Įvadas

Politikai, praktikai ir mokslininkai diskutuoja apie tvaraus finansavimo svarbą, kai sprendimas investuoti priimamas atsižvelgus į aplinkos, socialinius ir valdymo aspektus. Investuotojai daugiau informacijos apie aplinkos, socialinius ir valdymo sprendimus organizacijose galėjo gauti Europos Komisijai (toliau – EK) 2014 m. išleidus 2014/95/ES direktyvą dėl organizacijų nefinansinės informacijos atskleidimo. Šią direktyvą Europos sąjungos (toliau – ES) šalių narių organizacijos pradėjo taikyti 2017 m., tačiau atsižvelgus į diskusijas dėl Europos Žaliojo kurso 2019 m. viduryje EK paskelbė atnaujintas nefinansinių ataskaitų teikimo gaires. Šiame straipsnyje didelės įmonės apibrėžiamos pagal 2014/95/ES direktyvos nuostatas, kurių vidutinis metinis darbuotojų skaičius viršija 500 darbuotojų.

Iki 2014/95/ES direktyvos išleidimo, įmonių socialinės atsakomybės (toliau – ĮSA) veiklų atskleidimas metinėse atskaitose buvo savanoriškas organizacijų pasirinkimas, remiantis skirtingomis gairėmis, standartais ir pan. Dėl nevienodo rengimo metodų taikymo ir ataskaitų atskleidimo lygio, anksčiau atliktuose ĮSA vertinimo tyrimuose mokslininkai susidurdavo su sunkumais, lyginant skirtingų organizacijų rezultatus, o anksčiau atlikti mokslininkų tyrimai atskleidžia prieštarigus ĮSA veiklos vertinimo rezultatus. Dėl šios priežasties, didėjant poreikiui įmonių valdyme taikyti ĮSA veiklas, tampa aktualus klausimas – kokiais būdais galima įvertinti nefinansinės informacijos atskleidimo lygį ir kaip plačiai įmonės šią informaciją pateikia suinteresuotosioms šalims. Atlikus ankstesnių nefinansinės informacijos atskleidimo tyrimų analizę, nepavyko rasti tyrimų Baltijos šalių rinkoje po 2014/95/ES direktyvos išleidimo.

Tyrimo tikslas – įvertinti, koks yra nefinansinės informacijos atskleidimo per ĮSA veiklas lygis Baltijos šalių didelėse įmonėse.

Tyrimo uždaviniai

1. Atskleisti nefinansinės informacijos sampratą ir ĮSA taikomus tyrimo metodus;
2. Atlikti nefinansinės informacijos atskleidimo per ĮSA veiklas lygio vertinimą *Nasdaq Baltic* listinguojamų didelių Baltijos šalių įmonių atveju.

Analizuojant nefinansinės atsakomybės informacijos sampratą ir ĮSA taikomus tyrimo metodus, taikyti mokslinės ir teisinės literatūros analizės, sisteminimo, apibendrinimo ir lyginimo metodai. Atliekant nefinansinės informacijos atskleidimo lygio vertinimą taikytas kontrolinio sąrašo metodas, statistinė analizė, išvalgų apibendrinimo ir loginės analizės metodai. Sudarytos metodikos pagrindu skaičiavimai atlikti *MS Excel* pagalba. Tyrime analizuoti *Nasdaq Baltic* listinguojamų didelių Baltijos šalių 2017–2020 m. nefinansinės atsakomybės ataskaitų duomenys.

Nefinansinės informacijos samprata ir ĮSA taikomi tyrimo metodai

Nefinansinės informacijos atskleidimas finansinėse atskaitose yra strateginis veiksmas, kuris iš esmės pagerina organizacijų komunikaciją su suinteresuotosiomis šalimis (Fonseca, 2010; Miska, Christof, Günter ir Mark, 2013). EK,

prabrėždama nefinansinės informacijos svarbą, 2014 m. išleido direktyvą 2014/95/ES dėl nefinansinės informacijos atskleidimo tam tikroms didelėms įmonėms ir jų grupėms, kuri taikoma nuo 2017 m., o pirmosios ataskaitos buvo pateiktos tik 2018 m. Šioje direktyvoje teigiama, kad nefinansinės informacijos atskleidimas yra labai svarbus žingsnis siekiant tvarios pasaulio ekonomikos, kurioje ilgalaikis pelningumas derinamas su socialiniu teisingumu ir aplinkos apsauga, atsižvelgiant į tai, kad nefinansinės informacijos atskleidimas padeda įvertinti, stebėti ir valdyti įmonių veiklos rezultatus ir jų poveikį visuomenei (Europos Komisija, 2014). Paminėti aspektai atspindi organizacijos socialinės atsakomybės lygį ir parodo vykdomą ĮSA veiklą.

Neretai ĮSA veiklos vykdymas yra savanoriška organizacijos iniciatyva, į kurią atsižvelgiama po to, kai uždirbamas pelnas (Kurniasari ir Warastuti, 2015). Įvertinus, kad ne visos įmonės imasi šios iniciatyvos ir dėl to didėja aplinkosaugos ir socialinės problemos, EK priėmė direktyvą, siekiant skatinti didesnę ir viešas įmones teikti nefinansinę informaciją. Tai patvirtina ir mokslininkai (Mulyadi ir Anwar, 2012; Gregory, Tharyan, ir Whittaker, 2014; Fernández - Guadaño ir Sarria-Pedroza, 2018), kurie teigia, kad verslas turėtų orientuotis ne tik į pelno generavimą, bet ir į pridėtinės vertės kūrimą, vykdant papildomas (pavyzdžiui, socialines ir aplinkosaugines) veiklas. Mulyadi ir Anwar (2012) nuomone, organizacijos turėtų rūpintis ir kitomis suinteresuotomis šalimis (ne tik akcininkais), todėl ĮSA yra svarbus ir tinkamas įsipareigojimas gerinti bendruomenės gerovę per organizacijos nuožiūra pasirinktą verslo praktiką ir turimus išteklius.

Remiantis EK išleista 2014/95/ES direktyva, organizacijoms į finansinę ataskaitą privaloma įtraukti nefinansinę informaciją apie organizacijoje vykdomą skirtingą politiką bei ĮSA klausimus (Europos Komisija, 2014). Minėtoje nefinansinės informacijos ataskaitoje atskleidžiami ĮSA klausimai gali parodyti, koks yra nefinansinės informacijos atskleidimo lygis. Tiesa, organizacijos, nepatenkančios į direktyvoje nurodytus reikalavimus (kokioms įmonėms privaloma praplėsti nefinansinę informaciją), taip pat gali remtis šios direktyvos gairėmis ir rengti nefinansinės informacijos ataskaitas savanoriškai. Iki EK išleistos 2014/95/ES direktyvos ĮSA ataskaitų teikimas teisės aktais reglamentuotas nebuvo, buvo grindžiamas savanoriškomis iniciatyvomis, o viena iš jų – ISO 26000 standarto taikymas (Bendoraitienė ir Šimkutė, 2016).

Atlikus palyginamąją analizę nustatyta, kad atskleidžiamos informacijos nefinansinėje atskaitomybėje pobūdis yra panašus vadovaujantis ISO 26000 standartu ir 2014/95/ES direktyva (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Nefinansinės informacijos atskleidimo palyginimas pagal ISO 26000 standartą ir 2014/95/ES direktyvą

Reglamentai	Savanoriškai rengiama nefinansinė atskaitomybė pagal ISO 26000 standartą (Bendoraitienė ir Šimkutė, 2016)	ES didelių įmonių nefinansinė atskaitomybė pagal 2014/95/ES direktyvos gaires (Europos Komisija, 2017)
Reikalavimų taikymas	Visų tipų organizacijoms, neatsižvelgiant į jų dydį ar vietą, savanoriškai įdiegus ISO 26000	Viešojo intereso įmonės, kurios yra didelės įmonių grupės, kurios vidutinis metinis darbuotojų skaičius viršija 500, patrunuojančiosios įmonės
Ataskaitoje pateikiama informacija	<ul style="list-style-type: none"> • Socialiniai ir su personalu susiję dalykai; • Pagarba žmogaus teisėms; • Kova su korupcija ir kyšininkavimu; • Nefinansiniai pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai; • ĮSA strategija, politika, rezultatai, rizikos aprašymas ir valdymas; • Paaiškinimai apie sumas finansinėse ataskaitose 	<ul style="list-style-type: none"> • Trumpas įmonės verslo modelio aprašymas; • Įmonės politikos, įskaitant atliktą šios politikos įgyvendinimo kontrolę, aprašymas, rezultatai; • Informacija apie pagrindinę riziką nurodytais klausimais, susijusią su įmonės vykdoma veikla; • Nefinansiniai pagrindiniai įmonės veiklos rezultatų rodikliai. <p><i>Teminiai aspektai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aplinkos klausimai; • Socialiniai su personalu susiję klausimai; • Pagarbos žmogaus teisėms klausimai; • Kova su korupcija ir kyšininkavimu klausimai; • Kiti klausimai

Kaip matyti 1 lentelėje, ISO 26000 standartą gali įsidiesti bet kuri organizacija, o 2014/95/ES direktyva privalo vadovautis didelės ES įmonės, kuriose dirba daugiau nei 500 darbuotojų. Pagrindinis skirtumas palyginus 2014/95/ES direktyvą su ISO 26000 standartu, yra tai, kad pastarajame nėra prašoma pateikti informacijos apie vykdomas aplinkosaugos veiklas ir taikomą verslo modelį.

Nefinansinės informacijos ataskaitos teikimas turėtų suteikti galimybes lengviau vertinti, stebėti ir valdyti organizacijų veiklos rezultatus bei jų poveikį visuomenei. Taip pat vienodi reikalavimai nefinansinės informacijos ataskaitų rengimui, remiantis išleista EK 2014/95/ES direktyva, padėtų lengviau palyginti ir analizuoti veiklas tarp skirtingų organizacijų, įvertinti organizacijų ĮSA atskleidimo lygį. Nefinansinės informacijos atskleidimas įvairių autorių (Crisóstomo, De Souza Freire ir De Vasconcellos, 2011; Gherghina ir Vintila, 2016; Markota Vukić, Omazić ir Aleksić, 2019; Suganthi, 2019; Elsafty ir Tahon, 2020; Bardos, Ertugrul ir Gao, 2020) apibrėžiamas kaip būdas palaikyti komunikaciją tarp organizacijos ir suinteresuotųjų šalių apie tvarių veiklų vykdymą, atsižvelgiant į daromą poveikį aplinkai, visuomenei ir ateities kartoms, prisidedant prie socialinių problemų sprendimo ir informuojant apie tai suinteresuotąsias šalis socialiai atsakingų veiklų ataskaitų teikimo būdu.

Siekiant nustatyti nefinansinės informacijos atskleidimo lygį organizacijose, pirmiausiai yra reikšminga išanalizuoti skirtingų įmonių ĮSA veiklas ir klausimus bei įvertinti, kokiais kriterijais remiantis atskleidžiamos vykdomos nefinansinės veiklos pagal 2014/95/ES direktyvą (aplinkosaugos, žmogaus teisių, socialinių reikalų, bendruomenės

įsitraukimo iniciatyvos ir pan.). Įvertinus nefinansinės informacijos atskleidimo reglamentus ir įmonių pateiktą informaciją, reikia parinkti tinkamiausius ĮSA tyrimo metodus šios informacijos atskleidimo lygiui nustatyti.

Įvairūs tyrėjai, tyrimuose siekdami įvertinti ataskaitas, susijusias su ĮSA veiklų atskleidimu, naudoja skirtingus tyrimų metodus – ĮSA veiklų kontrolinio sąrašo vertinimas (Mulyadi ir Anwar, 2012; Kurniasari ir Warastuti, 2015; Matuszak ir Róžańska, 2017); santykinių sumų skaičiavimas socialinėms išlaidoms (Crisóstomo ir kt., 2011); pagrindinių veiklos rodiklių (toliau – KPI) vertinimas (Weber, 2008; Sierra Garcia, Garcia Benau ir Bollas Araya, 2018; Sederavičiūtė, 2020). Priklausomai nuo tyrimo ir tyrėjų keliamų klausimų, skirtinguose tyrimuose išskiriamos skirtingos ĮSA sritys, apimančios aplinkosaugos, užimtumo, žmonių teisių, socialinius, ekonominius, bendruomenės įtraukimo ir kitus klausimus.

Įvertinus ankstesniuose empiriniuose tyrimuose taikytus ĮSA atskleidimo vertinimo metodus, nustatyta, kad ĮSA veiklų kontrolinio sąrašo sudarymo būdas būtų tinkamiausias, jeigu nefinansinėje atskaitomybėje ĮSA atskleidžiama aprašant vykdomas ĮSA veiklas, neakcentuojant finansinių išteklių panaudojimo (Mulyadi ir Anwar, 2012; Kurniasari ir Warastuti, 2015; Matuszak ir Róžańska, 2017). Kai ataskaitoje pasirenkama akcentuoti taikomas ĮSA veiklas, remiantis panaudotais finansiniais ištekliais – tinkamiausia būtų pasirinkti santykinių sumų apskaičiavimo socialinėms išlaidoms metodą (Crisóstomo ir kt., 2011). Galiausiai, jeigu įmonės nefinansinėje atskaitomybėje tikslingai atskleidžia informaciją apie KPI kiekvienai ĮSA sričiai, tuomet būtų naudinga naudoti pagrindinių veiklos rodiklių nustatymo būdą (Weber, 2008; Sierra Garcia ir kt., 2018; Sederavičiūtė, 2020).

Mokslininkai taip pat išskiria ir ĮSA atskleidimo tyrimo metodų ribojimus. Analizuojant nefinansinės informacijos atskleidimą ĮSA kontrolinio sąrašo sudarymo metodu, susiduriama su imties reprezentatyvumo ir sudėtingo ĮSA veiklų identifikavimo problema (Mulyadi ir Anwar, 2012; Kurniasari ir Warastuti, 2015; Matuszak ir Róžańska, 2017). Taikant santykinių sumų apskaičiavimo socialinėms išlaidoms metodą dažniausiai susiduriama su duomenų trūkumo problema (Crisóstomo ir kt., 2011), o KPI rodiklių nustatymo ribojimai yra imties reprezentatyvumas, taip pat ekonometriniai metodai gali būti neobjektyvūs dėl kintamųjų, kurie yra reikšmingi, bet nebuvo tiriami, be to, mokslinėje literatūroje KPI rodiklių pateikiama labai daug, dalis iš jų gali būti nenaudingi ir neinformatyvūs (Weber, 2008; Sierra Garcia ir kt., 2018; Sederavičiūtė, 2020).

Nefinansinės informacijos atskleidimo per ĮSA veiklas lygio vertinimas

Nefinansinės informacijos atskleidimo lygiui vertinti buvo pasirinkta taikyti ĮSA veiklų kontrolinio sąrašo sudarymą. Duomenys, reikalingi ĮSA atskleidimo lygiui vertinti, koduojami remiantis sudarytu ĮSA veiklų kontroliniu sąrašu. ĮSA veiklų kontrolinis sąrašas sudarytas pagal 2014/95/ES Direktyvos nefinansinių ataskaitų teikimo gaires (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Nefinansinės informacijos atskleidimo vertinimo indeksų struktūra

Pavadinimas	Žymėjimas	Atskleidžiamos informacijos temos	Pavadinimas	Žymėjimas	Atskleidžiamos informacijos temos
Aplinkos reikalų atskleidimas	AR	7 temos	Socialinių ir su personalu susijusių reikalų atskleidimas	SPR	10 temos
Verslo modelio atskleidimas	VM	9 temos			
Politikos ir išsamaus patikrinimo atskleidimas	PIP	10 temos	Žmogaus teisių atskleidimas	ŽT	7 temos
Rezultato atskleidimas	R	7 temos	Kovos su korupcija ir kyšininkavimo klausimų atskleidimas	KKK	5 temos
Pagrindinės rizikos ir jos valdymo atskleidimas	PRV	5 temos	Tiekimo grandinių atskleidimas	TG	6 temos
ĮSA atskleidimo indeksas (ISA) – iš viso 66 temos					

Iš visų ĮSA veiklų kontrolinio sąrašo teminių klausimų sudarytas bendras ĮSA indeksas, kurį apima devyni atskirų ĮSA veiklų subindeksai (VM, PIP, R, PRV, AR, SPR, ŽT, KKK, TG). Visos temos išskirtos ĮSA veiklų kontroliniame sąrašė yra koduojamos į balus (1 – tema atskleista; 0 – tema neatskleista) ir ĮSA subindeksai apskaičiuojami taikant formulę (1):

$$ISA \text{ subindeksas} = \frac{\sum x_i}{n}, \quad (1)$$

Čia

x_i – skiriamas 1 balas, jei temos i informacija nefinansinėje ataskaitoje atskleista, 0 – jeigu neatskleista;

n – bendras temų i skaičius.

Apskaičiuavus ĮSA veiklų subindeksus, toliau apskaičiuojamas ĮSA indeksas pagal formulę (2):

$$ISA = \frac{\sum VM_i + \sum PIP_i + \sum R_i + \sum PRV_i + \sum AR_i + \sum SPR_i + \sum \dot{Z}T_i + \sum KKK_i + \sum TG_i}{n} \quad (2)$$

čia

VM_i, PIP_i,..., TG_i – skiriamas 1 balas, jei VM, PIP,...TG temų *i* informacija nefinansinėje ataskaitoje atskleista, 0 – jeigu neatskleista (kiekviena sritis turi skirtingą temų skaičių, pažymėtą 3 lentelėje);
n – bendras temų *i* skaičius.

Iš viso kontrolinį sąrašą sudarė 66 temos, parodančios bendrą ISA indekso atskleidimą. Išanalizavus visą nefinansinės informacijos atskaitą, surinkti balai išreiškiami santykinėmis reikšmėmis, siekiant parodyti, kiek santykinai informacijos buvo atskleista remiantis 2014/95/ES direktyvos gairėmis. Atliekant tyrimą remtasi 2014/95/ES direktyvoje nustatyto kriterijumi, jog nefinansinės atskaitomybės atskaitas turi teikti įmonės, kurios turi 500 ir daugiau darbuotojų. Kadangi siekiama nustatyti nefinansinės informacijos atskleidimo lygį, pasirinkta tyrimą atlikti įmonių, kurios prekiauja akcijomis Baltijos šalių vertybinių popierių rinkoje – *Nasdaq Baltic*. Tyrimo imtį sudarė 24 didelės įmonės. Tyrimui atlikti buvo naudotasi 2017–2020 m. atrinktų įmonių nefinansinės atskaitomybės atskaitų duomenimis. Įmonių pasiskirstymas pagal veiklos sektorių pateikiamas 3 lentelėje.

3 lentelė. Įmonių pasiskirstymas pagal veiklos sektorių

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis *Nasdaq Baltic* biržos duomenimis

Veiklos sektorius	Įmonių skaičius	Proc.	Veiklos sektorius	Įmonių skaičius	Proc.
Bankai	1	4,17%	Komunalinės paslaugos	2	8,33%
Finansinės paslaugos	1	4,17%	Mažmeninė prekyba	2	8,33%
Kelionės ir laisvalaikis	1	4,17%	Statyba ir medžiagos	3	12,50%
Pagrindiniai ištekliai	1	4,17%	Vartojimo prekės ir paslaugos	4	16,67%
Pramoninės prekės ir paslaugos	1	4,17%	Maistas, gėrimai ir tabakas	7	29,17%
Telekomunikacijos	1	4,17%			

Kaip matyti 3 lentelėje, tyrimui atrinktų įmonių daugiausiai (7 įmonės) veiklą vykdo „Maisto, gėrimų ir tabako“ sektoriuje, 4 įmonės veikia „Vartojimo prekių ir paslaugų“ sektoriuje, 3 įmonės veikia „Statybos ir medžiagų“ sektoriuje. Pažymėtina, kad tyrimo imtį sudarė 67 proc. įmonių listinguojamos Vilniaus akcijų biržoje, 25 proc. – Talino akcijų biržoje ir 8 proc. – Rygos akcijų biržoje.

MS Excel programinėje įrangoje atlikti ISA indekso ir ISA subindeksų (VM, PIP, R, PRV, AR, SPR, ŽT, KKK, TG) 2017–2020 m. aprašomosios statistikos skaičiavimai. Šie skaičiavimai parodo bendruosius duomenų rodiklius – vidurkį ($\bar{x}$), standartinį nuokrypį (*s*), mažiausią (Min) bei didžiausią (Max) reikšmes bei analizuotų įmonių skaičių (N). Analizuotų kintamųjų pagal ISA kontrolinį sąrašą statistinė apžvalga pateikta 4 lentelėje.

4 lentelė. ISA indekso ir subindekso aprašomoji statistika 2017-2020 m.

Kintamasis	2017 m.					2018 m.				
	$\bar{x}$	<i>s</i>	Min	Max	N	$\bar{x}$	<i>s</i>	Min	Max	N
VM	0,48	0,31	0,00	1,00	24	0,58	0,24	0,00	1,00	24
PIP	0,35	0,21	0,00	0,80	24	0,40	0,18	0,00	0,80	24
R	0,27	0,21	0,00	0,71	24	0,32	0,25	0,00	0,86	24
PRV	0,30	0,24	0,00	0,80	24	0,34	0,23	0,00	0,80	24
AR	0,50	0,29	0,00	1,00	24	0,63	0,26	0,14	1,00	24
SPR	0,58	0,19	0,00	0,90	24	0,62	0,13	0,40	0,90	24
ŽT	0,35	0,26	0,00	0,86	24	0,42	0,24	0,00	0,86	24
KKK	0,48	0,33	0,00	1,00	24	0,48	0,32	0,00	1,00	24
TG	0,06	0,10	0,00	0,33	24	0,09	0,12	0,00	0,33	24
ISA	0,38	0,17	0,00	0,65	24	0,45	0,13	0,21	0,70	24
Kintamasis	2019 m.					2020 m.				
	$\bar{x}$	<i>s</i>	Min	Max	N	$\bar{x}$	<i>s</i>	Min	Max	N
VM	0,70	0,25	0,00	1,00	24	0,67	0,23	0,22	1,00	24
PIP	0,42	0,16	0,10	0,70	24	0,47	0,18	0,10	0,80	24
R	0,33	0,22	0,00	0,71	24	0,38	0,24	0,00	0,71	24
PRV	0,43	0,22	0,00	0,80	24	0,43	0,20	0,00	0,80	24
AR	0,67	0,22	0,29	1,00	24	0,69	0,21	0,29	1,00	24
SPR	0,64	0,12	0,40	0,80	24	0,65	0,13	0,40	0,80	24
ŽT	0,45	0,23	0,14	0,86	24	0,48	0,23	0,00	0,86	24
KKK	0,51	0,31	0,00	1,00	24	0,58	0,32	0,00	1,00	24
TG	0,06	0,10	0,00	0,33	24	0,14	0,18	0,00	0,67	24
ISA	0,49	0,10	0,29	0,70	24	0,52	0,13	0,26	0,79	24

Kaip pateikta 4 lentelėje, pastebima tendencija, kad nuo 2017 m. (kuomet įmonės pradėjo taikyti naują 2014/95/ES direktyvą) iki 2020 m., tirtų ISA indeksų vidurkiai didėja, o tai parodo, kad įmonės su kiekvienais metais atskleidė vis daugiau nefinansinės informacijos pagal ES direktyvos gaires. Pastebimos išimtys ISA subindeksuose. Verslo modelio (VM) klausimų 2020 m. atskleista 0.03 punkto vidutiniškai mažiau, lyginant su 2019 m., tiekimo grandinių (TG) klausimų

2018 m. buvo atskleista 0.03 punkto daugiau nei 2017 m. ir 2019 m. Analizuojant ĮSA subindeksus nustatyta, kad verslo modelis (VM) vidutiniškai išsamiausiai (0.70 punkto) aprašomas 2019 m. įmonių nefinansinėse ataskaitose. Analizuotose įmonėse vidutiniškai mažiausiai (0.06 punkto) buvo atskleista informacija apie tiekimo grandines (TG) 2017 m. ir 2019 m. Taip pat 4 lentelėje pateiktas ĮSA indekso vidurkis 2017–2020 m., kuris parodo, kad vidutiniškai mažiausiai nefinansinės informacijos buvo atskleista 2017 m. (0.38 punkto), o 2020 m. šios informacijos buvo atskleista vidutiniškai daugiausiai (0.52 punkto).

Atlikus atrinktų didelių Baltijos šalių nefinansinės informacijos 2017–2020 m. ataskaitų turinio analizę, nustatytas nefinansinės informacijos atskleidimo kiekybinis rodiklis (ĮSA indeksas). Gauti indeksų rezultatai pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė. Nefinansinės informacijos atskleidimo (ĮSA) indekso rezultatai 2017–2020 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Įmonės pavadinimas	ĮSA indeksas, proc.				Įmonės pavadinimas	ĮSA indeksas, proc.			
	2017	2018	2019	2020		2017	2018	2019	2020
Apranga	30,3	47,0	45,5	50,0	Pieno žvaigždės	37,9	37,9	47,0	50,0
Auga group	60,6	60,6	47,0	66,7	Rokiškio sūris	43,9	43,9	43,9	43,9
Grigeo	16,7	21,2	28,8	45,5	Šiaulių bankas	24,2	24,2	31,8	34,8
Harju Elekter	45,5	45,5	36,4	45,5	Silvano Fashion Group	24,2	40,9	59,1	59,1
Ignitis grupė	65,2	69,7	59,1	78,8	Snaigė	39,4	39,4	54,5	54,5
Invalda INVL	12,1	28,8	40,9	43,9	Tallink Grupp	65,2	65,2	66,7	75,8
Latvijas Balzams	33,3	47,0	47,0	47,0	Tallinna Kaubamaja Grupp	51,5	51,5	51,5	51,5
Latvijas Gaze	56,1	56,1	56,1	56,1	Telia Lietuva	51,5	59,1	59,1	59,1
Linas Agro Group	18,2	21,2	39,4	25,8	Utenos trikotažas	28,8	33,3	37,9	37,9
Merko Ehitus	53,0	53,0	40,9	53,0	Vilkyškių pieninė	50,0	50,0	51,5	54,5
Nordecon	43,9	43,9	69,7	69,7	Vilniaus baldai	-*	50,0	50,0	36,4
Panevėžio statybos trestas	33,3	36,4	51,5	43,9	Žemaitijos pienas	48,5	48,5	53,0	53,0

*Nebuvo prievolės teikti nefinansinės ataskaitos, nes įmonė neatitiko 2014/95/ES direktyvoje nurodytų kriterijų

Kaip matyti 5 lentelėje, 2017–2020 m. analizuotose 24 didelėse Baltijos šalių įmonėse nustatytas kiekvienų metų nefinansinės informacijos atskleidimo indeksas (ĮSA). Daugiau nei pusę nefinansinės informacijos analizuojamu laikotarpiu (2017–2020 m.) atskleidė 20,8 proc., o mažiau nei pusę atskleidė 33,3 proc. tirtų didelių įmonių. Daugiausiai nefinansinės informacijos 2017 m. atskleidė *Ignitis grupė* ir *Tallink Grupp* (po 65,2 proc.), 2018 m. – *Ignitis grupė* (69,7 proc.), 2019 m. – *Nordecon* (69,7 proc.), o 2020 m. – *Ignitis grupė* (78,8 proc.). Mažiausiai nefinansinės informacijos atskleidė 2017 m. *Invalda INVL* (12,1 proc.), 2018 m. – *Grigeo* ir *Linas Agro Group* (po 21,2 proc.), 2019 m. – *Grigeo* (28,8 proc.), o 2020 m. – *Linas Agro Group* (25,8 proc.).

Išvados

Įvertinus nefinansinės informacijos atskleidimo sampratą, nustatyta, kad reglamentuotas nefinansinės informacijos ataskaitų teikimas leidžia lengviau vertinti, stebėti ir valdyti organizacijų veiklos rezultatus bei jų poveikį visuomenei, vertinti įmonės ĮSA veiklas. Nefinansinės informacijos ataskaitų teikimas yra būdas palaikyti komunikaciją tarp organizacijos ir suinteresuotųjų šalių apie tvarių veiklų vykdymą, prisidedant prie socialinių problemų sprendimo ir informuojant apie tai suinteresuotąsias šalis.

Įvairūs mokslininkai išskiria kontrolinio sąrašo sudarymo, santykinų sumų apskaičiavimo socialinėms išlaidoms ir pagrindinių veiklos rodiklių nustatymo metodus ir rodiklius, kurie leidžia nustatyti, kiek plačiai atskleidžiama ĮSA veikla. Literatūros analizė parodė, kad siekiant įvertinti nefinansinės informacijos atskleidimo lygį tikslinga taikyti ĮSA veiklų kontrolinio sąrašo sudarymo būdą, kai neakcentuojamas finansinių išteklių panaudojimas.

Atlikus nefinansinės informacijos atskleidimo lygio vertinimą *Nasdaq Baltic* listinguojamose didelėse Baltijos šalių įmonėse 2017–2020 m. nustatyta, kad analizuojant atskirų ĮSA veiklų subindeksus, išsamiausiai 2019 m. buvo atskleistas verslo modelis (VM), o mažiausiai 2017 m. ir 2019 m. buvo atskleista informacija apie tiekimo grandines (TG). Analizuojant didelių Baltijos šalių ĮSA indekso vidutinį dydį, nustatyta, kad mažiausiai nefinansinės informacijos buvo atskleista 2017 m., o 2020 m. šios informacijos buvo atskleista vidutiniškai daugiausiai. Tam įtakos turėjo 2017 m. pradėta taikyti 2014/95/ES direktyva, todėl laikui bėgant formavosi praktika ir atskleidžiamos informacijos lygis didėjo. Išanalizavus gautas ĮSA indekso reikšmes nustatyta, kad daugiau nei 50 proc. 2014/95/ES direktyvos gairėse rekomenduojamos atskleisti nefinansinės informacijos analizuojamu laikotarpiu atskleidė 20,8 proc. įmonių, o mažiau nei 50 proc. nefinansinės informacijos atskleidė 33,3 proc. įmonių.

Literatūra

1. Bagdžiūnienė, V. 2013. Finansinių ataskaitų analizė Esmė ir situacijos 3-iasis leidimas. Leidykla Conto litera.
2. Bardos, K. S., Ertugrul, M., Gao, L. S. 2020. Corporate social responsibility, product market perception, and firm value. *Journal of Corporate Finance*, Vol. 62, p. 101588–101588.
3. Bendoraitienė, E., Šimkutė, E. 2016. Įmonių socialinės atsakomybės atskleidimo vertinimas Lietuvos didžiosiose įmonėse. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai= Applied economics: systematic research. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, T. 10, nr. 1, p. 43–63.*

4. Crisóstomo, V. L., De Souza Freire, F., De Vasconcellos, F. C. 2011. Corporate social responsibility, firm value and financial performance in Brazil. *Social Responsibility Journal*, Vol. 7 No. 2, pp. 295–309
5. Elsafty, A., Tahon, A. 2020. Exploring Impact of Corporate Social Responsibility on Organizational Performance, the Case of Turkish Islamic Banks. *Business and Management Studies*. 7(1), 1–21.
6. Europos Komisija 2014. Europos parlamento ir tarybos direktyva 2014/95/ES. Prieiga per internetą: < <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=LT>>.
7. Fernández-Guadaño, J., Sarria-Pedroza, J. H. 2018. Impact of corporate social responsibility on value creation from a stakeholder perspective. *Sustainability*, Vol. 10(6), p. 2062–2072.
8. Fonseca, A. 2010. How credible are mining corporations' sustainability reports? A critical analysis of external assurance under the requirements of the international council on mining and metals. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, Vol. 17(6), pp. 355-370.
9. Gherghina, S. C., Vintila, G. 2016. Exploring the impact of corporate social responsibility policies on firm value: The case of listed companies in Romania. *Economics & Sociology*, Vol. 9(1), pp. 23–42.
10. Gonzalez, E., Nanos, E. M., Seyr, H., Valldecabres, L., Yürüşen, N. Y., Smolka, U., Melero, J. J. 2017) Key performance indicators for wind farm operation and maintenance. *Energy Procedia*, Vol. 137, pp. 559–570.
11. Gregory, A., Tharyan, R., Whittaker, J. 2014. Corporate social responsibility and firm value: Disaggregating the effects on cash flow, risk and growth. *Journal of Business Ethics*, Vol.124(4), pp. 633–657.
12. Kiliç, M., Kuzey, C., Uyar, A. 2015. The impact of ownership and board structure on Corporate Social Responsibility (CSR) reporting in the Turkish banking industry. *Corporate Governance*. Vol. 15 No. 3, pp. 357-374.
13. Kurniasari, W., Warastuti, Y. 2015. Between CSR and Profitability to Firm Value in Sri-Kehati Index. *International Journal of Economic Behavior*, Vol. 5(1), pp. 31–41.
14. Markota Vukić, N., Omazić, M. A., Aleksić, A. 2019. Corporate Social Responsibility Strategy and Reporting: Overview of Practice in Selected European Countries. *Interdisciplinary Description of Complex Systems: INDECS*, Vol. 17(2-B), pp. 355–367.
15. Matuszak, Ł., Róžańska, E. 2017. An examination of the relationship between CSR disclosure and financial performance: The case of Polish banks. *Accounting and Management Information Systems*, Vol. 16(4), pp. 522–533
16. Miska, C., Stahl, G. K., Mendenhall, M. E. 2013. Intercultural competencies as antecedents of responsible global leadership. *European Journal of International Management*, Vol. 7(5), pp. 550–569.
17. Mulyadi, M. S., Anwar, Y. 2012. Impact of corporate social responsibility toward firm value and profitability. *The Business Review, Cambridge*, Vol. 19(2), pp. 316–322.
18. Radujković, M., Vukomanović, M., Dunović, I. B. 2010. Application of key performance indicators in South - Eastern European construction. *Journal of civil engineering and management*, Vol. 16(4), pp. 521–530.
19. Sederavičiūtė, Ž. 2020. KPI rodikliai – alternatyva įmonių finansinės veiklos vertinimui. *Science and studies of accounting and finance: problems and perspectives*, Vol. 14, no. 1, p. 58–66.
20. Sierra-Garcia, L., Garcia-Benau, M. A., Bollas-Araya, H. M. 2018. Empirical analysis of non-financial reporting by Spanish companies. *Administrative Sciences*, Vol. 8(3), pp. 29
21. Suganthi, L. 2019. Examining the relationship between corporate social responsibility, performance, employees' pro-environmental behavior at work with green practices as mediator. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 232, p. 739–750.
22. Velimirović, D., Velimirović, M., Stanković, R. 2011. Role and importance of key performance indicators measurement. *Serbian Journal of Management*, Vol. 6(1), p. 63–72.
23. Weber, M. 2008. The business case for corporate social responsibility: A company-level measurement approach for CSR. *European Management Journal*, Vol. 26(4), pp. 247–261.

DISCLOSURE OF NON-FINANCIAL INFORMATION IN LARGE BALTIC COMPANIES

Summary

Non-financial disclosures under EU Directive 2014/95/EU have become significant since 2017 and organizations disclose various areas of corporate social responsibility (CSR) in their non-financial information reports. Researchers have been found to use a variety of methods to assess the level of CSR in companies, and these methods can be adapted to assess the level of disclosure of non-financial information and compare different organizations. The study chose to apply the CSR activities checklist method and calculate the CSR indicator of organizations based on the non-financial responsibility report. The study focuses on large Baltic companies listed on the Nasdaq Baltic Stock Exchange. The results showed that companies disclose only about half of all mandatory CSR information in their non-financial information reports in accordance with EU Directive 2014/95/EU. This reflects the existing problem that, for various reasons, companies do not comply with the mandatory provisions of EU Directive 2014/95/EU.

Keywords: corporate social responsibility, corporate social responsibility disclosure, non-financial information.